

SİYASİ TARİH

Harran Üniversitesi

Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşe Hümeysra Tüysüz

ahtuysuz@gmail.com

- Ders Saatleri: Pazartesi 09:00-12:00
- Vize ve Final
- Derse katılım
- Ödevler
- İntihal (Aşıırma)
- hrusiyasitarih.wordpress.com
- Ders kitabı: *Siyasi Tarih*, Oral Sander c.1 ve c.2 (İmge)

Ders Planı

1. Hafta (6 Şubat 2017): *Giriş. Siyasi Tarih nedir?*
2. Hafta (13 Şubat 2017): *Fransız Devrimi ve Amerikan Devrimi*
3. Hafta (20 Şubat 2017): *Sanayi Devrimi*
4. Hafta (27 Şubat 2017): *Emperyalizm, sömürgecilik*
5. Hafta (6 Mart 2017): *I. Dünya Savaşı*
6. Hafta (13 Mart 2017): *İki Dünya Savaşı Arası Dönem*
7. Hafta (20 Mart 2017): **VİZE HAFTASI**
8. Hafta (27 Mart 2017): **VİZE HAFTASI**

Ders Planı

9. Hafta (3 Nisan 2017): Soğuk Savaşa Geçiş Dönemi
10. Hafta (10 Nisan 2017): Soğuk Savaşın Yayılması ve İki Kutuplu Dünya
11. Hafta (17 Nisan 2017): Çok Merkezliliğe Geçiş
12. Hafta (24 Nisan 2017): Yumuşama ve Yakınlaşma
13. Hafta (1 Mayıs 2017): Soğuk Savaşın sonu, Küreselleşme
14. Hafta (8 Mayıs 2017): Türk Dış Politikasına Genel Bakış
15. Hafta (15 Mayıs 2017): -DERS YOK-
16. Hafta: FİNAL HAFTASI

Siyasi Tarih nedir?

- “devletlerden, devletlerin ortaya çıkışından, değişme, gelişme, yıkılışlarından ve devletler arasındaki siyasal ve bir dereceye kadar ekonomik ilişkilerden” söz eden disiplin (Sander, c.1, s.19)
- Uluslararası ilişkiler tarihi
- Diplomasi (Dış siyaset) tarihi + Siyasal (İç siyaset) tarih
- ≠ Siyaset tarihi
- ≠ Türk siyasal tarihi

Siyasi Tarih nereden başlar?

- İlk devletlerin kuruluşu (Mezopotamya, Mısır uygarlıkları vs.)
- Modern Avrupa'nın doğuşu ve yükselişi
  - Feodalizmden mutlakiyetçi imparatorluklara geçiş
  - Coğrafi keşifler
  - Rönesans ve Reform hareketleri
  - Westphalia düzeni ("güç dengesi sistemi" ve "egemenlerin eşitliği")
- Dünyanın diğer bölgelerindeki aktörler?
  - Amerika kıtası, Çin, Japonya, Rusya, Polonya, İran, Osmanlı vs

Siyasi tarih ve Avrupa Merkezcilik

- Siyasi tarih doğası gereği ideolojik
- Avrupa-merkezcilik; sadece tarihsel tecrübelerin tarihi süreçte dönemlenmesinde değil, aynı zamanda tarihi vakaların ve aktörlerin değerlendirilmesinde de bazı hiyerarşik konumlamalar yapar.

SİYASİ TARİH – 2. Hafta

Harran Üniversitesi
Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşe Hümeysra Tüysüz

DEVRİMLER DÖNEMİ

- Amerikan Devrimi, Amerikan Bağımsızlık Savaşı ve ABD'nin kurulması (1776)
- Fransız Devrimi (1789)

AMERİKAN DEVRİMİ (1776)

- Coğrafi keşifler sonrası Amerika'ya göç eden Avrupalılar Amerika'da birçok ticaret kolonisi kurmuştu.

- 13 İngiliz kolonisi

“Amerikan bağımsızlık mücadelesi, gerçekte, İngilizlerin Yenidünya'ya getirdikleri ilkelere dayanılarak yürütülmüştür.” (Sander)

- İngilizler ülkelerindeki meclis sistemini kolonilere de getirmişti. Oldukça “demokratik” bir yönetimleri mevcuttu. Yalnız zaman içinde farklılaştı.

- Aristokrasi yok. Eşitlik.

- Afrikalı köleler ve yerliler hariç.

- “Amerikalılık” bilincinin gelişmesi.

- Daha eşitlikçi siyasi yönetim.

- “Temsil yoksa vergi de yok”

- Boston Çay Partisi

- Bağımsızlık savaşı

- 4 Temmuz 1776 ve Bağımsızlık Bildirgesi

- Fransa’nın ekonomik olarak çöküşü → Fransız İhtilali’ne giden yol

- Amerikan liberal düşüncesinin Avrupa’ya yayılması

Amerikan İç Savaşı

- Köleliğin kuzeyin ekonomik çıkarlarına ters düşmesi
- Köleliğin Amerikan liberal ilkelerine ters düşmesi
- Kuzey ve Güney arasındaki İç Savaş

“Sömürgecilik karşıtı büyük bir devrimle kurulan ABD, 19. yüzyılın son on yılı içinde kendisi sömürgeci bir devlet haline gelmeye başladı.” (Sander)

FRASIZ DEVRİMİ (1789)

- Liberalizm ve Amerikan Devriminin etkisi
- Engeller: soylular, kilise, monarşi
- Fransa'da ekonomik dar boğaz ve artan vergiler

“Fransız Devrimi’nin kökeni de, monarşinin aşırılıklarında aranabilir.”

- 3-kamaralı parlamentonun toplanması
- Kral, soylular ve kilise: üretici olmadığı halde yönetimde etkin ve ayrıcalıklı
- Burjuvazi ve köylüler: üretici oldukları halde yönetimde söz sahibi değil

- Orta sınıfın (burjuvazi ve tüccarlar) zenginleşmesi güçlenmesi

- Soyluların siyasi ayrıcalıklarına tepki

- Monarşiye karşı savaş ve orta sınıfın istekleri

“isyanın burjuva niteliği” (Sander)

- Bastille Baskını 14 Temmuz 1789

- NEDEN FRANSA?

- Kurucu Meclis
- İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi
- Kralın yetkilerini sınırlandıran bir anayasa
- Halkın seçeceği parlamento ve kralın iktidari paylaşması
- Devrim sonrası Terör Dönemi

- Napolyon Bonapart ve İmparatorluk Devri
- Viyana Kongresi (1814)
- Güç Dengesi ve Avrupa Uyumu (Viyana Düzeni)

Fransız Devriminin Etkileri

- “Fransız Devrimi Avrupa tarihinde bir dönüm noktasıdır. Aynı zamanda, soyuna ve inançlarına bakılmaksızın kişinin değerinin hararetle savunulması, tüm insanların besin kaynağı oldu ve dünyanın dört bucağındaki düşünce ve kurumları uzun süre etkiledi. Liberalizm ve milliyetçiliğin patlayıcı güçler olarak Avrupa’ya yayılması, “ulus-devlet” anlayışının tam anlamıyla yerleşmesi ve “yurttaş-ordu” olgusu ile “kitle savaşı” kavramlarının ortaya çıkması, Fransız Devrimi’nin doğrudan sonuçlarıdır. En önemlisi, daha önce “radikal” olarak nitelendirilen bir kavramı, hiç kuşkuyla meydan vermeyecek bir biçimde uygulamaya sokmuştur: Hükümetler, ne tanrının ne de doğanın ama insanoğlunun yarattığı kuruluşlardır.”

Anahtar Kelimeler

- 13 İngiliz Kolonisi
- Boston Çay Partisi
- Amerikalılık bilinci
- Temsil yoksa, verg, yok.
- Bağımsızlık Bildirgesi
- Etats Generaux
- İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi

Anahtar Kelimeler

- Terör Dönemi
- Ulus-devlet
- Yurttaş-ordu
- Viyana Düzeni
- Güç Dengesi
- Metternich

SİYASİ TARİH – 3. Hafta

Harran Üniversitesi
Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşe Hümeysra Tüysüz

Geçen Hafta

- Modern Avrupa'nın doğuşu
- Westphalia Düzeni
- Amerikan Devrimi (1776)
- Fransız Devrimi (1789)
- Viyana Kongresi (1815) ve Avrupa Uyumu

- “Siyasal Devrimler Dönemi’nin, yani Amerikan ve Fransız Devrimleri’nin uzun vadeli etkilerini toplu olarak ve kısa bir biçimde göstermek gerekirse şunlar söylenebilir:
- 1. Amerika ve Fransa’daki devrim, ekonomik, toplumsal ve siyasal yönleriyle, önce Avrupa’da sonra giderek tüm dünyada genel bir karışıklık yaratan dirik ve patlayıcı güçleri açığa çıkardı. Bu ise, globalleşme sürecini hızlandırdı.
- 2. Amerika ve Fransa’daki devrim, bireyin bilinçli bir biçimde siyasal geleceğini değiştirebileceğini kanıtlayarak, geleneksel hükümetin temellerini sarstı. Siyasal ilişkiden tanrı yerine birey“sorumlu olunca, yöneticiler egemenliklerini sorgusuz sualsiz kabul ettirme durumundan çıktılar. Tam aksine, yeni yeni ilkeler, programlar ve çeşitli vaatlerle kendilerini halka kabul ettirmek zorunluluğunu duydular. Yönetenler ve yönetilenler arasındaki bu yeni bünyesel bağ, Amerikan ve Fransız devrimlerinin gerçek gizidir.”

SANAYİ DEVRİMİ

- 19. yy “Avrupa Yüzyılı”
- “yeni buluşların üretime uygulanması ve bunların en önemlisi olan buhar gücüyle çalışan makine, makineleşmiş endüstriyi doğurmuş ve bu da Avrupa’da sermaye birikimini artırmıştır”
- Ekonomik yapı siyasi yapıyı da değiştirdi.

Sanayi Devriminin İki Aşaması

1. Makineleşme Çağı (1870lere kadar):

- Makine kullanımı → büyük fabrikaların ortaya çıkışı
- Temel enerji kaynağı “demir” ve “kömür”
- “Demiryolu çağı”: İngiltere, Almanya, Prusya, ABD

2. Teknoloji Devrimi (1870 sonrası):

- “yeni ve kitle halinde mal üretimi”
- Enerji kaynağı: “çelik” (demir, kömür hala önemli)
- Demiryollarının önemi artıyor. Fransa, Rusya, Japonya

- “Endüstri Devrimi’ni odasında ölümsüzleştirmek isteyen kişi, duvarına bir lokomotif resmi asarsa, amacına en iyi, sade ve kesin bir biçimde varmış olur.”
- Tıptaki gelişmeler → nüfus artışı → gıda ihtiyacının artması → kimyadaki gelişmeler → gıda üretim, taşıma ve saklama koşullarının iyileştirilmesi
- Global dünya: 1900ler

- Kitle toplumu: Büyük yerleşim yerleri, kentleşme, metropoller

Büyük dönüşümün ögeleri: (1789-1870 demokrasi ve sanayi devrimleri)

- “Devletin liberal, sermayenin kapitalist ve emeğin sendikal temelde yeni örgütlenme biçimleri
- birey ve reform yönünde ulusal devlet üzerinde artan toplumsal baskılar,
- yeni sağlık koşullarının ortaya çıkardığı fazla nüfus;
- temel bilgileri yayan, okuma yazmayı yaygınlaştırıp halkı dünyada olup bitenden haberdar kılan yeni eğitim,
- basın ve genel olarak iletişim araçlarındaki görülmemiş gelişme;
- yeni kentler ve fabrikalarla ortaya çıkan ekonomik değişim ve bunalımlar;
- güçlenen Avrupa devletleri arasındaki siyasal ve ekonomik çatışmalar;
- 20. yüzyılın ikinci yarısında Asya ve Afrika ülkelerinde görülen uyanma.”

- “19. yüzyılın değişiklik güçleri olan liberalizm, milliyetçilik ve endüstrileşmenin sonuçları Avrupa çapında ulusal birliklerin kurulması, dünya çapında ise emperyalizmdir.”

1830 ve 1848 DEVRİMLERİ

- Viyana Düzeni muhafazakar
- Yeni güçler X Süreklilik güçleri
- 1830: liberal ayaklanmalar
- 1848: Milliyetçi ayaklanmalar
- Burjuvanın zenginleşmesi → siyasi güç arayışı → orta sınıfın (işveren/fabrika sahipleri) hoşnutsuzluğu
- Makineleşmenin artması → niteliksiz ucuz işgücü → kötü çalışma koşulları → işçi sınıfının hoşnutsuzluğu

1830 Devrimleri

- Fransa'da 1830 devrimi

Louis-Philippe “Fransızların kralı”

- Belçika'nın Hollanda'dan bağımsızlığı
- Polonya'da ayaklanma (Rusya'dan bağımsız olma çabası)
- İtalya'da ayaklanmalar (Avusturya bastırdı)
- İngiltere'ye etkisi (seçim reformu)

- Batı Bloku (İngiltere ve Fransa): liberal
- Doğu Bloku (Rusya, Avusturya, Prusya): liberalizm karşıtı, mutlakiyet savunucusu

1848 Devrimleri

- Fransa:
- Liberal kral Louis-Philippe'in burjuvaziyle sıkı bağları işçi sınıfının ve aşırı cumhuriyetçilerle sosyalistlerin tepkisini çekti.
- Muhalefet arttıkça kral liberalizmden uzaklaşıp baskıcı politikalar benimsedi.
- Sokak savaşlarında işçi sınıfı yönetimi ele geçirdi → sosyalist tedbirler → burjuvazi tedirgin oldu → cumhuriyet karşıtı oldu
- 1848 İkinci Cumhuriyet → Louis-Napolyon → Diktatörlük

■ İtalya

■ Liberalizm hareketi → milli birlik hareketi

■ Almanya

■ Macaristan

- “ Ulusçuluk, yönetsel bir birime sahip olmak isteyen herhangi bir coğrafi grubun, bağımsız tek bir devlet kurma hakkıdır.
- Dolayısıyla, bir ulusun, sınıftan farklı olarak, ekonomik olmayan bir tanımı vardır. Bir dayanışma duygusuna sahip coğrafi bir gruptur.
- Bu dayanışma duygusu, ortak bir dilden, ortak geçmişten, ortak kültürden ya da ortak çıkar ve tehlikeden doğmuş olabilir.
- Ancak, bu dayanışma duygusu ulus varlığının temelidir.”

- “Süreklilik ve değişiklik getiren güçlerin çatışması, 1830 devrimlerinden sonra, Avrupa’da yeni bir dizi ayaklanmalara yol açtı. Liberal akım, 1848 ayaklanmaları içinde kendisini duyurmuşsa da, İtalya’da, Almanya’da, Avusturya’da ve Macaristan’daki ayaklanmalar, yabancı yönetime ve Avusturya Başbakanı Metternich’in sindirme politikasına karşı, ulusçu nitelikte hareketlerdi. İsviçre, Belçika, İngiltere ve Fransa’da ise, ortasınıf hükümetlerinin yetersizliğine karşı toplumsal ve demokratik reformlar biçiminde ortaya çıktı. Hatta, başarısı kısa süreli de olsa, Fransa’da 1848 Devrimi’nin, 1830’dakinden çok daha belirgin bir biçimde, Büyük 1789 Devrimi’nin ilkelerini sağlamlaştırdığını söylemek olanaklıdır.”

- “1848 Yılı řu olguyu açık bir biçimde gözler önüne serdi: Bilinçli toplumların kendi geleceklerini kendilerinin saptaması anlamındaki ulusçuluk, Avrupa sahnesindeki en etkili güçtür. Ayrıca, ulusçuluk bu yönüyle liberalizmin mantıksal bir sonucu olmuş, onunla atbaşı beraber gitmiştir. Liberal düşünceye göre, kendileri özgür ve başka ulusların da özgürlüğüne saygılı olan tüm uluslar, kendi ulusal değer ve refahlarını geliştirmek durumundadırlar. İşte bu milliyetçi güç, ulusun çeşitli bölümlerini birbirinden ayrı tutan hükümetleri, kapsamlı ulus-devletin kurulabilmesi için yıkacak (Prusya’nın Germen Konfederasyonu’nu yıkıp Alman ulusal birliğini kurmasında olduğu gibi) ya da kapsamlı hanedanlık devletlerini, daha küçük ve dar ulus-devletlerinin kurulması yolunda zorlayacaktır (Macaristan’ın Avusturya’dan ayrılmasında olduğu gibi.”

ULUSAL BİRLİKLERİN KURULMASI

■ Almanya

■ “Bastille’de liberalizm, Viyana’da ulusçuluk başarı kazandı. Başka bir anlatımla, monarşinin yurttaşlar üzerindeki otoritesi 14 Temmuz 1789’da tanrısal temelini yitirdi; insan hakları Paris sokaklarında zafer kazandı. Ulusların hakkı ise Viyana sokaklarında kazanılacaktır. ”

■ Alıntı: Oral Sander. “Siyasi Tarih #1 (İlkçağlardan 1918'e)". iBooks.

Anahtar Kelimeler

- Demiryolu çağı
- Liberalizm
- Milliyetçilik
- Bismarck
- Avrupa Yüzyılı
- Kitle toplumu
- Değişiklik güçleri X Yenilik güçleri
- Batı bloku X Doğu bloku

SİYASİ TARİH – 4. Hafta

Harran Üniversitesi
Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşe Hümeysra Tüysüz

ahtuysuz@gmail.com

EMPERYALİZM

■ Endüstri devrimi:

→ Alman ve İtalyan birliklerinin kurulması

→ Sömürgeciliğin emperyalizme dönüşmesi

■ **Sömürgecilik**: bir devletin egemenliğini başka topraklar ve halklar üzerinde kurması ya da genişletmesi

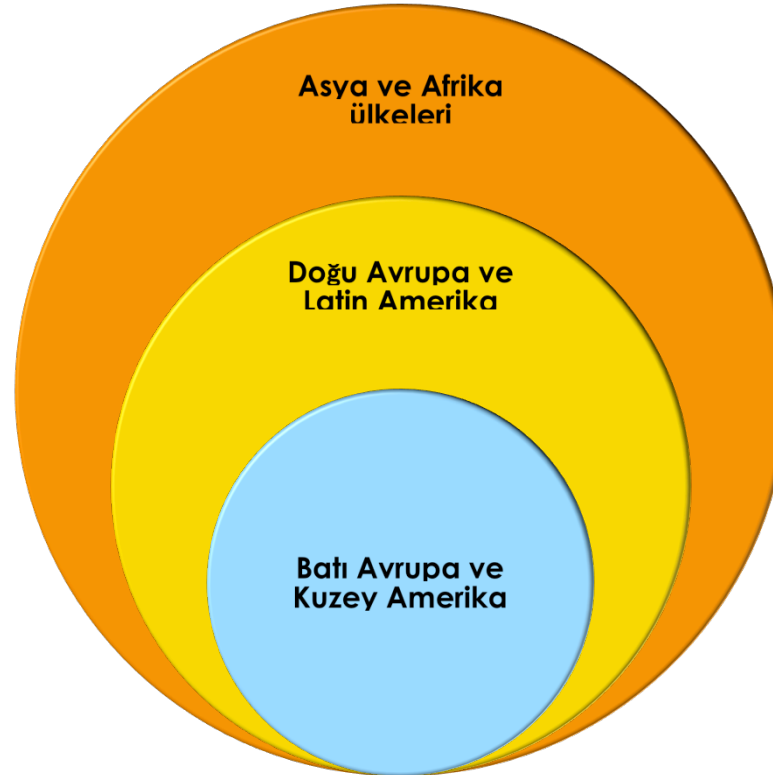
■ **Emperyalizm**: özellikle Avrupa'nın büyük devletlerinin 19. yüzyılın ikinci yarısında öteki kıtalar üzerinde genişlemeleri

1870 sonrası

İngiltere, Fransa, Hollanda, Almanya, İtalya, Rusya, ABD, Japonya

1871-1914 Dünya Uluslararası Sistemi

Emperyalizme giden yol - I

- Ekonomik nedenler (→siyasi ve askeri denetimi gerektirdi)

Hammade, Pazar, Yatırım alanı ve Yeni yerleşim yeri ihtiyacı, merkantilizm, yeni gümrük duvarları

- Demografik nedenler

- Güvenlik endişesi

Emperyalizm ↔ Savaş tehlikesi

- Ulusal itibar ve büyük devlet olma

“ İngiliz Sömürge Bakanı Joseph Chamberlain, “gün küçük ulusların günü değildir; gün imparatorluklarıdır”

- 1884-5 Berlin Konferansı: sömürgeleştirme ilkeleri

Sözlü işgal → fiili işgal

Emperyalizme giden yol-II

■ Sömürge İmparatorlukları (Afrika örn.)

İngiltere: İngiliz Somalisi, Mısır, Nijerya, Uganda, Kenya, Bechuanaland, Rodezya ve Nysaland

Fransa: Tunus, Senegal, Fildişi Sahili, Dahomey, Gine, Fransız Kongosu ve Fransız Somalisi

Almanya: Togo, Kamerun, Güneybatı Afrika ve Alman Doğu Afrikası

İtalya: Eritre ve İtalya Somalisi

Rusya: Asya'da Pasifik'e kadar (Trans-Sibirya demiryolu hayali)

Dünyanın topraklarının 1/5'i, dünya nüfusunun 1/10'u doğrudan Avrupa devletlerinin sınırları içine girdi. 1900'e gelindiğinde Afrika kıtasının 9/10'u Avrupa'nın denetimindeydi ve kıtada bir iki tane bağımsız devlet kalmıştı.

Emperyalizme giden yol-III

■ Sömürgeci <---sömürü---> Sömürge

siyasal bağımlılık

ırksal eşitsizlik

ekonomik sömürü

■ .

DÜNYA SAVAŞINA DOĞRU

- Süreklilik güçleri X Değişiklik güçleri
- Avrupa Uyumu (Avusturya) ----> Almanya'nın kıtasal üstünlüğü
- Değişiklik güçleri ve milliyetçi hareketler

Siyasi Gelişmeler:

- Parlamenter sistemler, sendikalar, dinsel hoşgörü, demokrasi, genel oy ilkesi
- Sosyal Darwinizm
- Milliyetçilik ----> Irkçılık
- Sömürge imparatorluklarının meşrulaştırılması “beyaz adamın yükü”
“medenileştirme misyonu”

Ekonomik Gelişmeler:

- Orta sınıf, seri üretim, demiryolları, iletişim ve ulaşım araçları
- 1840-1860 serbest ticaret dönemi
- 1875-1896 durgunluk dönemi
- 1914 Almanya “demirle çavdarın ittifakı” /evliliği
- Gümrük duvarları

Askeri Gelişmeler:

- Çelik – tahrip gücü yüksek silahlar
- Demiryolları – Ordunun hareketinin hızlanması çevikleşmesi
- Telsiz telefon ve haberleşme

→ Kitle savaşı & yıkıcılık

→ Güçlü ordu → Korku → Milliyetçilik → Uluslararası anarşi

Avrupa Uyumunun Sonu

- Temelinin sarsılması

Sömürgeler: gerginliğin boşalma alanı

Balkanlar

- Güç dengesinin değişmesi

Üçlü İttifak

- I. Üç İmparatorlar Birliği - 1872
- II. Üç İmparatorlar Birliği - 1881
- Üçlü İttifak – 1882 (Almanya + Avusturya&Macaristan + İtalya) Rusya

Taraflar birbirlerine karşı olan ittifaklara girmeyecekler.

Tahrik edilmediği hâlde Fransa İtalya'ya saldırırsa, öteki iki müttefiki İtalya'ya yardım edecekler.

Taraflardan biri kendi tahriki olmaksızın iki veya daha fazla devletin saldırısına uğrarsa bütün müttefikler savaşa katılacaklar.

Üçlü İttifak

- Almanya'nın stratejik zayıflığı
- İngiltere
- Fransa
- İtalya
- Rusya
- 1888: Almanyanın kıta üstünlüğü
- Alman-İngiliz rekabeti: ticaret ve deniz üstünlüğü, sömürgecilik

Üçlü İtilaf

- Bismarck X II. Wilhelm
- İngiltere'nin deniz üstünlüğünü koruma arzusu
- ..lu□ «tilaf'»n ilk halkas», Fransa ile Rusya arasında kurulmuştur.
- ..lu□ «tilaf'»n ikinci halkas», 1904 yılında Fransa ile İngiltere arasında
- ..lu□ «tilaf'»n üçüncü□ ve son halkas» ise 1907 yılında İngiltere ve Rusya arasında oluşturuldu. 19

- Alman-Fransız düşmanlığı => Üçlü İttifak (Üçlü Bağlaşma)
- Alman-İngiliz rekabeti => Üçlü İtilaf (Üçlü Anlaşma)

Anahtar Kelimeler

- Sömürgecilik
- Emperyalizm
- Fiili işgal X Sözlü işgal
- Görüş ufku
- Merkantilizm?
- 1884-1885 Berlin Konferansı
- Trans-Sibirya Demiryolu
- İngiliz Sömürge Bakanı Joseph Chamberlain, “gün küçük ulusların günü değildir; gün imparatorluklarındır”

Anahtar Kelimeler

- Demirle çavdarın ittifakı/evliliği
- Sosyal Darwinizm
- “beyaz adamın yükü”
- “medenileştirme misyonu”
- Üçlü İtilaf
- Üçlü İttifak
- Balkan Bunalımı

■ Şimdiye kadar derste ne eksik kaldı?

■ Avrupadışı Dünya

(Haftaya)

Araştırma Makalesi

- Teknik ve içerik olarak akademik nitelikte

- Makalenin yapısı:

Giriş, Literatür taraması, Temel argümanlar ve Tartışma, Sonuç

- Özgünlük

- İntihal

- 2000-2500 kelime

- Kapak, dosya vs yok.

SİYASİ TARİH – 5. Hafta

Harran Üniversitesi
Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşe Hümeysra Tüysüz

ahtuysuz@gmail.com

■ Avrupadışı Dünya

■ Osmanlı

■ I. Dünya Savaşı

Avrupadışı Dünya I

- Çin: Afyon Savaşı (1839) ve Taiping Ayaklanması(1850)

Çin'in sömürgeci devletler tarafında paylaşılması: Rusya -> Mançurya'yı, Fransa -> Hindiçini'yi, İngiltere -> Birmanya'yı

Japonya X Çin

- Japonya:

Meiji Restorasyonu: topyekun modernleşme

1904-1905 Rus-Japon Savaşı

Avrupadışı Dünya II

■ Hindistan:

Doğu Hindistan Kumpanyası –ekonomik, siyasi, askeri

İngiliz sömürge imparatorluğu'nun mihenk taşı

Hint Ulusal Kongresi -> Hint milliyetçiliği

■ Afrika:

Avrupa ülkelerinin egemenlik alanları

Köle ticareti, zorla çalıştırma, yerinden etme

■ Latin Amerika:

Portekiz ve İspanya'dan bağımsızlık

Monroe Doktrini (1823)

19. Yüzyıl Başında Osmanlı

- Çok uluslu, çok dinli, çok dilli.
- Ulusal birlik düşüncesi yok.
- Ulusçuluk düşüncesine uygun zemin mevcut.
- Sanayi devriminin etkileri henüz az. Ulusal burjuva sınıfı yok.
- Teknik ve askeri gelişmeler geriden takip ediliyor.
- Ulusçuluk hareketi devletin sonunu hazırlıyor.
- Tek bir merkezi otorite henüz yerleşmemiş.
- Ekonomik sıkıntılar büyüyor. (Kapitülasyonlar, dış borçlar, sınırlı üretim)

19. Yüzyılda Osmanlı

“Denge Politikası”: [1798-1878: İngiltere, 1878 sonrası: Almanya]

- Napolyon’la Savaş ve Mısır’ın işgali (1798)
- Yunanistan’ın bağımsızlığını kazanması (1829)
- Kavalalı Mehmet Ali Paşa ve Mısır Sorunu (1831-41)
- Tanzimat Fermanı (1839) [tek taraflı, tepeden]
- Kırım Savaşı ve Islahat Fermanı (1856) [eşitlik ilkesi, tepeden]
- 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı ve I. Meşrutiyet [tepeden]

19. Yüzyılda Osmanlı

- II. Abdülhamit ve Hilafet: Panislamizm?
- Almanya'yla yakınlaşma: Demiryolları
- II. Meşrutiyet ve İTC iktidarı

I. Dünya Savaşı'nın Nedenleri

- Yakın neden
- Temel neden

I. Dünya Savaşı'nın Nedenleri

Temel Nedenleri:

- 1789 Fransız ihtilali'nin getirmiş olduğu sonuçlardan özgürlük ve milliyetçilik fikirleri imparatorlukların yıkılmasına sebep olacaktır. Milliyetçilik; İtalya ve Almanya'nın siyasi birliklerini tamamlamalarına sebep olmuştur.
- Sanayi inkılabı sonucunda doğan hammadde ve pazar arayışı, sömürgecilik ve ekonomik rekabeti getirmiştir.

Özel Nedenleri:

- 1. Almanya ve İngiltere arasındaki ekonomik rekabet (en önemli neden).
- 2. Fransa'nın 1871 Sedan savaşında Almanya'ya kaptırdığı **Alsas-Loren** kömür havzasını geri almak istemesi.
- 3. Rusya'nın panslavist politikasından, Avusturya-Macaristan'ın ve Almanya'nın rahatsız olması.

- 4. Rusya'nın Osmanlı toprakları üzerindeki emelleri ve sıcak denizlere inme politikası.
- 5. Sömürgeci devletler arasına girmeye çalışan Almanya ve İtalya'nın politikaları.
- 6. Avusturya-Macaristan'ın, Bosna -Hersek'i ilhakının Sırbistan ile arsında yarattığı gerginlik.
- 7. Avusturya-Macaristan veliahtının Saraybosna'da bir Sırp tarafından öldürülmesi. (Görünen nedendir ve Savaşı başlatan olaydır).

Fransa

Avusturya

Rusya

I. Dünya Savaşı'nın Özellikleri

- Topyekun savaş
- Sanayileşmiş büyük devletler arasında
- Üç boyutlu (kara-deniz, hava, denizaltı)
- İttifak Devletleri: Almanya, Avusturya-Macaristan, İtalya (İtilaf olacak), Osmanlı, Bulgaristan
- İtilaf Devletleri: İngiltere, Fransa, Rusya, Yunanistan, Japonya, Romanya, İtalya, Sırbistan, ABD
- Sorumlusu kim?

I. Dünya Savaşı ve XXXX

- Toplumsal sorunlar, yükler, toplumsal denetim

I. Dünya Savaşı ve XXXX

İtilaf Devletlerinin Osmanlı'yı Kabul Etmeme Nedenleri:

- 1. Osmanlı, askeri ve ekonomik yönden zayıflamıştı.
- 2. Osmanlı toprakları **paylaş**ılmak isteniyordu.
- 3. Rusya'nın Osmanlı üzerindeki emelleri ve İngiltere'nin Rusya'yı kaybetmek istememesi.
- 4. Osmanlı'nın, kapitülasyonlar, Ege adaları, Mısır sorununun çözülmesini istemesi.

I. Dünya Savaşı ve XXXX

Osmanlı'nın Almanya'yı Tercih Nedenleri:

1. Kaybedilen toprakları geri alma düşüncesi.
2. Turan idealini gerçekleştirme düşüncesi.
3. Almanya'nın savaşı kazanacağına kesin gözüyle bakılması.
4. **Yalnızlık** politikasından kurtulmak istemesi.
5. Kapitülasyonlardan dolayı İngiltere ve Fransa'nın baskısı.
6. İttihatçı Subayların Alman hayranlığı.
7. Yunan "Megalo İdeası"nı engellemek.

I. Dünya Savaşı ve XXXX

Almanların Osmanlı'yı Savaşa Çekme Nedenleri:

1. Yeni cepheleler açmak, kendi yüklerini hafifletmek.
2. Osmanlı'nın jeopolitik konumu.
3. Halifelik nüfuzundan faydalanmak (**cihad**)
4. Petrol bölgelerini kontrol altına almak.
5. İngilizlerin, sömürgeleri ile olan bağlarını koparmak.
6. Osmanlı'nın asker potansiyelinden faydalanmak.
7. Boğazları kontrol altında tutmak ve Rusya'ya yardım edilmesini önlemek.

I. Dünya Savaşı ve Osmanlı

Savaşılan cepheler:

- Kafkas cephesi, Süveyş Kanalı cephesi, Irak Cephesi →Yenilgi
- Çanakkale cephesi →

Rusya ve Bolşevik Devrimi

I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları I

Ekonomik:

- Ekonomik Çöküntü: işsizlik, maddi kayıp, iş gücü kaybı
- Devletçi ekonomiler: devlet müdahalesi, devlet tekeli
- Enflasyon ve Borçlar: batı-dışı alternatifler ve Avrupa üstünlüğünün sonu

Toplumsal:

- ulusalcılık güçlendi
- Yaş grupları ve cinsler arası denge bozuldu
- Kadınlar işgücüne daha fazla katıldı
- Saldırgan milliyetçilik yaygınlaştı

I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları II

Siyasi:

- Avrupa üstünlüğünün sarsılması, gücün Avrupa'nın kanatlarına ve Uzak Doğu'ya geçmesi
- Yeni bir savaşın habercisi
- Korpore devlet anlayışı

Anahtar Kelimeler

- Afyon Savaşı
- Meiji Restorasyonu
- Doğu Hindistan Kumpanyası
- Monroe Doktrini
- Denge Politikası
- Panislamizm

Ödev Konuları:

1. Fransız ihtilali ve günümüz siyasi ideolojileri arasında nasıl bir bağ kurulabilir?
2. Modern toplumsal sınıfların ortaya çıkışında Sanayi Devrimi ve Fransız Devriminin rolü nedir?
3. 19. yüzyılın “Avrupa yüzyılı”, 20. yüzyılın ise “Amerikan yüzyılı” olduğu iddia edilmektedir. 21. yüzyıl için ne söylenebilir?
4. 19. yüzyıl sonunda Japonya’da ve Osmanlı Devleti’nde gerçekleşen modernleşme süreçlerinin çeşitli açılardan karşılaştırınız.
5. Avrupa’da 1920 ve 1930larda iktidarda olan otoriter siyasi rejimlerden ikisini seçerek karşılaştırınız. (Sovyet Rusya, İtalya, Almanya, Fransa, İspanya, Türkiye vb.)
6. Uluslararası siyasi sistemi düzenlemek üzere kurulan uluslararası organizasyonların (Milletler Cemiyeti, Birleşmiş Milletler vb.) etkinliğini örnek vakalar ışığında tartışınız.
7. 2. Dünya Savaşı sonrasında yükselen sömürgecilik karşıtı hareketler ve milliyetçilik arasındaki ilişkiyi seçtiğiniz bir örnek üzerinden anlatınız.
8. İsrail Devleti’nin kuruluşunda (1948) Avrupa’dan bölgeye Yahudi göçünün ne şekilde katkısı olmuştur?

SİYASİ TARİH – 6. Hafta

Harran Üniversitesi
Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşe Hümeysra Tüysüz

ahtuysuz@gmail.com

SAVAŞ SONRASI

■ Barış Anlaşmaları

Paris Barış Konferansı 1919:

Versailles Barış Antlaşması: Almanya ile

Saint Germain Barış Antlaşması: Avusturya ile

Neuilly Barış Antlaşması: Bulgaristan ile

Trianon Barış Antlaşması: Macaristan ile

Sevr Barış Antlaşması: Osmanlı Devleti ile

■ Milletler Cemiyeti'nin kurulması

MİLLETLER CEMİYETİ (1919)

- ABD Başkanı Wilson öncülüğünde

- Wilson ilkeleri doğrultusunda

- Amaç:

uluslararası işbirliğini geliştirmek

uluslararası barış ve güvenliği sağlamak

- Açık diplomasi: uluslararası ilişkilerin açık (aleni) olması

- Hayaller: Dünya örgütü

- Hayatlar: Avrupa örgütü

- Zayıf yönü: ABD ve Rusya'nın üye olmaması ve üyelere yaptırım uygulayamaması

İKİ SAVAŞ ARASI DÖNEM (1919-1939)

- Barışın uygulanmasında karşılaşılan sorunlar:
  - Milliyetler ve sınırlar
  - Almanya krizi (Versailles=“20 yıllık ateşkes”)
- Revizyonist X Statükocu
- Almanya, İtalya, Japonya, Bulgaristan X İngiltere, Fransa, SSCB, ABD
- Silahsızlanma ve ortak güvenliği sağlama çabaları
- Locarno Konferansı (1925), Briand-Kellogg Paktı (1929)

İKİ SAVAŞ ARASI DÖNEM (1919-1939)

- I. Dünya Savaşı: Fransa'ya karşı Almanya'nın başı çektiği ittifaklar
- II. Dünya Savaşı: Almanya'ya karşı Fransa'nın başı çektiği ittifaklar
- 1929 Dünya Ekonomik Krizi

1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ

- New York borsasında hisse senetleri düştü → bunalım.
- Kriz tüm dünyayı etkiledi
- Liberal demokrasilere duyulan güven azaldı.
- Otoriter rejimler güç kazandı. (Nazizm ve faşizm).
- Milletler Cemiyeti'nin öngördüğü uluslararası sistem sorgulandı.
- Ortak güvenlik ve silahsızlanma çabaları başarısızlığa uğradı.

ALMANYA

- Sosyal Demokrat Weimar Cumhuriyeti (1919)
- Adolf Hitler
- Alman İşçi Partisi 1919 → Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi 1920
- Versailles karşıtlığı
- İşsizliğe çözüm bulma, Yahudi karşıtlığı
- 1933'te Nazi partisi iktidarda ve Hitler başbakan: siyasi partiler ve sendikalar kapatıldı, nazi olmayanların öldürülmesi yada toplama kampına gönderilmesi, gizli polis teşkilatı

NAZİZM

- Hitler => Führer (Cumhurbaşkanı + Başbakan)
- Irkçılık + siperlerdeki dayanışma (+nefret edilen düşman 'Yahudi')
- Büyük Almanya = Saf Alman ırkının öteki düşük ırklardan temizlenmesi + tüm Almanların aynı devletin sınırlarına almak
- Ein Volk, Ein Reich (tek ulus, tek devlet)
- Versailles Antlaşması'ndan kurtulmak
- Lebensraum (hayat sahası)

İTALYA

- Faşizm
- Benito Mussolini
- Fascio di Combattimento (Savaş Briliği) 1919 → Ulusal Faşist Partisi 1921
- Mussolini iktidarı: siyasi partiler kapatıldı, sendikalar tasfiye edildi, basına sansür, azınlıklara aşırı milliyetçi tavır, Roma imparatorluğunu diriltme fikri, Akdeniz’de yayılma politikası

SOVYETLER BİRLİĞİ

- Bolşevik rejimi (1917)
- Vladimir Ilich Lenin
- Komünist parti
- İç savaş => İç barış
- Stalin iktidarı (1924): muhalefetin tasfiyesi, otoritenin güçlendirilmesi
- Dış politika: “tarafsızlık ve saldırmazlık”

ORTAK ÖZELLİKLER

- Tek lider (karizmatik, otoriter)
- Sıkı örgütlenme
- Aşırı milliyetçilik
- Militarizm
- Devletçi ekonomik politika
- Sansür ve propaganda
- Muhalefetin tasfiye edilmesi

TÜRKİYE?

- 1920 ve 30lar Türkiye'si için ne söylenebilir?

ABD

- Wilson ve MC anlayışı OUT!
- Yalnızcılık (isolationism) IN!

II. DÜNYA SAVAŞI'NA GİDEN YOL I

- İtalya'nın Habeşistan'ı işgali (1935)

- > Almanya'nın Ren bölgesini silahlandırması

- > İngiltere'nin Akdeniz'de tedbirler alması

- > İtalya-Almanya yakınlaşması

- Berlin Roma Tokyo => Savaş'ın bir taraf

II. DÜNYA SAVAŞI'NA GİDEN YOL II

- İtalya'nın Habeşistan'ı işgali (1936)
- Almanya'nın Avusturya'yı ilhakı (Anchluss) (1938)
- İtalya'nın Arnavutluk'u işgali (1939)
- Çekoslovakya'nın parçalanması (1939)
- Almanya'nın Polonya'nın işgali (1939)

Anahtar Kelimeler

- Milletler Cemiyeti
- Tamirat Borçları
- Versailles (Versay) düzeni
- Ein Volk, ein Reich
- Lebensraum
- Anschluss
- Yatıştırma politikası (İngiltere)
- Yalnızcılık politikası (ABD)
- Anti-semitizm
- Revizyonist X Statükocu devletler

İSPANYA

- İspanya iç savaşı 1936-39:

Halk Cephesi (meşru hükümet, sol) X General Franco (sağcı, kralcı)

Franco'ya Alman ve İtalyan desteği

Hükümete yetersiz Sovyet Desteği

- II. Dünya Savaşı'nın provası

JPONYA-ÇİN

- Japonya'nın Mançurya'yı işgali
- Ardından Çin'e saldırması
- Çin-Sovyet yakınlaşması
- Alman-Japon yakınlaşması